

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД НА ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПО ПОВОД СЪЗДАВАНЕТО НА ОБЛАСТНИ СЪВЕТИ ЗА
ПРЕВЕНЦИЯ НА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИЧЕВА,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КМЕТЕ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИЛКОВ,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Благодаря за възможността да присъствам на това изключително важно и първо по рода си събитие – учредително заседание на областен съвет за превенция на домашното насилие в област Разград. Много се надявам и ще съдействам примерът на Разград да бъде последван от други областни градове - подобни областни съвети, които да координират усилията за предотвратяване на домашното насилие да бъдат създадени във всички областни градове. Поздравления за г-н Милков и за ръководения от него Център НПО Разград, поздравления и за областния управител и за кмета на Разград, без които това събитие нямаше да се случи.

Като национален омбудсман, приех мисията за защита на жертвите от домашно насилие като моя мисия. Статистиката за жертвите на домашно насилие в световен и в европейски мащаб наистина е стряскаща – според изследване на Световната здравна организация 1/3 от жените по света са

жертва на домашно насилие. Според данни на УНИЦЕФ близо 23 млн. от общо 70 млн. момичета са сключили брак преди да навършат 18 г., често против волята си. Проучване на FRA – Агенцията за основните права в Европейския съюз – показва, че насилието срещу жените и домашното насилие са широко разпространена злоупотреба с основните права и в целия ЕС, за която много често не се докладва. Така е и в България. Официалната статистика в много области в България, в което се убедих лично, посочва 0 % жертви на домашно насилие. Но според проучванията на неправителствения сектор всяка четвърта българка е жертва на домашно насилие. Кое то означава, че 1 млн. жени са жертва на насилие в България. Или ако обърнем фокуса, 1 млн. мъже са насилници в дома. Наистина стряскащи данни. До тях се стигна и защото дълго време темата за насилието над жени беше табу. Много засегнати жени и деца, а вече и мъже, не се оплакват от домашно насилие, защото се чувстват безпомощни. Не се оплакват от прояви на насилие, защото се страхуват или срамуват да потърсят правата си и да помолят за помощ.

Наше задължение като институции е темата за домашното насилие да бъде освободена от табу и да бъде нарушено дълго съществуващото мълчание. Нужна е подкрепа на жертвите, наказания за насилниците, проследяване на случаите и превенция. Но всичко това може да се случи само чрез координираните усилия на отговорните институции и организации. А именно координацията между институциите е слабото звено в борбата срещу домашното насилие. Ще дам няколко примера от вече тримесечната ми практика като омбудсман.

Първи пример: Националната телефонна линия за деца 116 111, която се обслужва от фондация „Асоциация Анимус“. Посетих т.нар. „Зона

Защита“, в която е разположен кол центъра на националната телефонна линия. Линията предлага информиране, консултиране и помощ на деца във връзка с широк спектър от проблеми и се оказва изключително добро решение предвид огромния брой обаждания, които се обслужват 24 часа в денонощието. В тази връзка обаче се оказва, че при получени сигнали за насилие над деца, които служителите предават на компетентните органи, реакцията на тези органи е неадекватна. Според служителите, социалните работници negliжират проблема и не разследват тези случаи. Резултатът от negliжирането им се оказва пагубен, тъй като актовете на насилие след време се повтарят с още по-голяма интензивност. Друго оплакване на служителите, занимаващи се с пострадали от насилие, е, че не осигурява непрекъснато ресурсно обезпечение от страна на компетентните органи, а актовете на насилие не се случват само в работно време. Проблемът разбира се е и финансов, но не е само това. Проблем са и ниската осведоменост относно видовете насилие и капацитетът за разпознаване на признаците на насилие, както и голямата претовареност на социалните работници и невъзможността да се отдели достатъчно внимание на всеки отделен случай.

Втори пример: Капацитетът на кризисните центрове за деца и лица, пострадали от насилие. В цялата страна са създадени само 18 центъра за жени и деца жертви на насилие, с капацитет 228 легла. В близо двумилionна София има един кризисен център с капацитет осем легла. Постоянно препълнен, в което лично се убедих. Посетих този център, разговарях и със специалистите, и с жените, настанени в него. В центъра разговарях с 13-годишно момиче, жертва на насилие, продадено за съпруга в богато семейство. То се питаше къде ще отиде след шестте месеца, които има право

да остане в центъра. Същият въпрос си задават и останалите жертви на насилие, настанени в центъра.

Трети пример: В няколко областни градове, при срещи с началниците на социалните служби, същите ми споделиха, че, въпреки че официалната статистика за жертви на домашно насилие показва, че такива няма, често от РПУ им изпращат жертви на насилие. И тъй като кризисни центрове в тези градове няма, те ги насочват към столицата. Въпросният кризисен център с осем легла на фондация „Анимус“.

Четвърти пример: Неправителствена организация сподели с мен случай на момиченце, жертва на сексуално насилие от страна на пастрока, случило се извън дома – в хотел. Детето е разпитано в „синя стая“, а впоследствие показанията му не са взети предвид на абсолютно формално основание – поради факта, че не са посочени дата и час за извършване на деянието, както и че не е доказано мястото на извършване на престъплението, тъй като липсва регистрация на мъжа в хотела.

Какъв е изводът от тези случаи:

1. **Абсолютно е необходимо създаването на Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие.** Проект на такъв механизъм е изработен от Междуведомствена група към Министерство на правосъдието по Европейски проект още през 2011 г. Идеята е чрез партньорство между отделните институции – министъра на вътрешните работи, министъра на труда и социалната политика, министъра на правосъдието, министъра на образованието и науката, министъра на младежта и спорта, министъра на здравеопазването, председателя на ДАЗД и изпълнителния директор на Агенцията за

социално подпомагане, да се създаде ефективна координация при отчитане на отделните правомощия на всяко от ведомствата в случаите на домашно насилие. Механизмът би трябвало да осигури ясните ангажименти и бързата реакция на всички отговорни институции в случаите на домашно насилие, така че правата на жертвата да бъдат защитени от възможно най-ранния момент. Механизмът е включен в Националната програма за превенция и защита от домашно насилие за 2013 г. с цел приемането му до месец юни 2013 г. Впоследствие е включен в програмата за 2014 г. с цел приемане до април 2014 г. По-късно отново е включен в програмата за 2015 г. със срок за приемане декември миналата година, което отново не се случи. Като национален омбудсман отправих препоръка до министъра на правосъдието за приемане на механизма.

Впрочем, ако искате работата на областния съвет за противодействие на домашното насилие, който създавате днес, да бъде ефективна, е задължително да изработите и координационен механизъм, който ясно и конкретно да описва ангажиментите на всяка една от институциите при установяване на случаи на домашно насилие.

2. Необходимо е създаването на Национален орган, който да координира усилията и действията на институциите по предотвратяване на домашното насилие – орган по подобие на областния съвет, който създавате Вие. „Национален съвет за превенция и противодействие на домашното насилие“. Този орган ще развива дейност в четири направления:
 1. Превантивна работа, популяризиране на правата и възможностите на жертвите на насилие;

2. Пряка подкрепа на жертвите на насилие. Социални, психологически и правни консултации и помощ от специалисти. Създаване на кризисни центрове за лица, пострадали от домашно насилие;
 3. Мерки по отношение на лицата извършили насилие;
 4. Проследяване на случаите на домашно насилие.
3. **Задължително е създаването на целогодишни кризисни центрове във всеки областен град.** Положителен е фактът, че има приет стандарт за делегирана от държавата дейност – финансиране на кризисни центрове в размер на 8 500 лв. на легло годишно. Необходимо е обаче и с усилието на общините, и на МТСП, такива центрове да бъдат създадени във всеки областен град. Изготвих препоръка, към Вицепремиера и министър на труда и социалната политика за предприемане на действие за откриване на такива кризисни центрове с достатъчен капацитет, адекватен на нуждите в страната.

Всички тези действия и още множество мерки на подкрепа, посочени в 12 стъпки, са предмет на един изключително важен европейски документ – Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, известна като Истанбулската конвенция от 2011 г. За съжаление същата не е подписана от България. Затова, като национален омбудсман, подех и инициатива за присъединяване на Република България към Конвенцията като отправих препоръка за подписването ѝ към министър-председателя. Отправих апел към членовете на Националния координационен механизъм по правата на човека по време на заседанието му през месец декември 2015 г., за предприемане на действия на всяка от институциите за

изпълнение на изискванията на Истанбулската конвенция. Положителна новина е изявлението на министър Даниел Митов, направено на 25 януари 2016 г. пред Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, че Република България ще подпише и ще се присъедини към Истанбулската конвенция в рамките на периода на Председателството на страната ни на Съвета на министрите на СЕ (10 ноември 2015 - 18 май 2016). Действия в тази посока са предприети вече и от министъра на правосъдието.

Като национален омбудсман също поемам инициатива и отговорност за изпълнение на изискванията на Истанбулската конвенция. Организирах кръгла маса с участието на министър Калфин и народни представители по законопроекта за равнопоставеността на жените и мъжете, чието приемане е едно от изискванията на Конвенцията.

Във връзка със зачестилите жалби и сигнали до институцията обмислям организирането на форум в институцията на омбудсмана по проблемите на превенцията и борбата срещу домашното насилие, включително по необходимите промени в Закона за защита от домашното насилие. Очаквам и Вие да се включите в този предстоящ форум и да споделите опита си в тази сфера.